

VÁLEČKOVÁ (ŠŇŮRKOVÁ) TECHNIKA

Válečková technika staví tvar pomocí delších slabých válečků (šňůrek). Válečky se vinou pravidelně dokola, mohou se vracet či vytvářet nejrůznější ornamenty. Tloušťka válečků se může pohybovat od několika milimetrů (v tomto případě je pro zpevnění dobrý dutý tvar ještě zevnitř tvárnou hlinou vymazávat - také se tím snižuje propustnost vodou) do necelého centimetru v případě práce s točírskou hlinou. V případě práce se šamotovou hlinou, nebo když povrch odebíráme očkem, může být tloušťka stěny větší. Tato technika je snadná, mohou s ní pracovat i malé děti, zároveň ale poskytuje dostatečný prostor pro rozvoj fantazie (zvl. vnímání krásy tvaru) u starších žáků.

Válečková technika snad nejvíce inklinuje k praskání, proto je třeba pracovat s měkkou hlinou, velmi důkladně jednotlivé řady válečků stlačovat k sobě a práci sušit velmi pozvolna. Pokud vineme z válečků tvořených šamotovou hlinou, toto riziko se značně snižuje. Spojení mezi válečky mohou být zdobným prvkem plastiky, mohou se částečně nebo úplně vyhladit. Základnu může tvořit plocha vyříznutá z plátu.

V případě větší práce je dobré si válečky připravit do zásoby a uschovat v igelitovém pytli; práci usnadní, když si připravíme válečky nařezáním dlouhých kvádrů (pásků) z plátu (tloušťka plátu = vzdálenost řezů = šířka pásku), potom vyválním zaoblíme hrany. Nezapomínáme, že pokud děti válečky dlouho válejí v dlaních, hlína se vysušuje a šňůrky praskají. Pokud lepíme šlikrem (literatura není v tomto směru jednotná, válečky z dostatečně tvárné a vlhké hlíny můžeme spojovat i bez šlikru), dbáme na to, aby byl hustý a nemácel příliš započatou práci, tvar by se bortil. Vinout můžeme i do formy nebo na jádro (jádro je nutné před sušením vyjmout; sušící se práce se smršťuje, kdyby pevně obepínala jádro, praskla by). U velkých prací je nutné postupně nechat zavadnout spodní části, aby se práce tvarově nedeformovala, nebortila. Válečky spojujeme v různých místech, nikoli stále v jednom místě nad sebou. Nutno připomenout, že váleček může být vidět, ale může sloužit pouze k modelaci tvaru. Plastika (nádoba), kterou váleček buduje může mít stěnu plnou, souvislou, ale i vzdušnou s otvory. Vnitřek tvaru po spojení několika řad můžeme špachtlí vyhladit. S válečky můžeme pracovat hravě, nechat se inspirovat zdobností lidového umění, ale můžeme jejich výrazu využít v naprosto současné tvorbě. Můžeme tvořit figury (s dětmi často zvířecí) nebo nádoby. Nabízí se možnost pracovat s válečkem (šňůrkou) jako se skutečnou šňůrou, tzn. pracovat s uzly... Váleček může vytvořit i vodorovnou plochu, válečky mohou být hranaté, pak je lepení hustším šlikrem žádoucí.

Nápady pro školní praxi:

- nádoba na kořenáč - hlava, hlava zvířete - kresba očí, uší, vlasů, rohů.. je provedena též šňůrkou na střepe vytvořeném stejným způsobem nebo vyhlazeném (z důvodů omezené volby výtvarných vyjadřovacích prostředků, volíme k dotvoření povrchu pouze barvítka vetřená do prohlubní, popř. v kombinaci s transparentní glazurou či jediným tónem glazury);
- zjednodušené tělo a krk sedícího zvířete (srst po vyhlazení tvaru může být naznačena zvrásněním vidličkou nebo jiným nástrojem), připojí se dutá hlava;
- nádoby nejrůznějších tvarů (i hranaté - vhodné u šamotové hlíny - se závěrečným srovnáním tvaru lehkým odebráním povrchu očkem);
- nefigurativní plastika, hra s tvarem - proříznutí, svinutí, stlačení..., forma a deformace;
- plošné vnutí do formy a vyhlazení vnější strany hlinou, kompoziční etudy..

- hodiny, vinutí na sádrovou desku, při schnutí nutno zakrýt novinami a zatížit, aby se reliéf nekroutil;

Vinutí je možné kombinovat s dalšími postupy. Na dno z plátu můžeme pokračovat vinutím válečků, na spodek nádoby, která vznikla vymačkáním a odebráním povrchu očkem můžeme vinout šňůrkou, spoje mezi válečky jsou dekorativním prvkem...

Poznámky:

Stlačování válečků by mělo probíhat tlakem dolů. Žáci často válečky stlačují i ze stran a vytahují směrem vzhůru, střep je potom příliš slabý a nedrží tvar.

Válečkovou technikou můžeme vytvářet dekorativní povrch nebo stavět tvar. Vnitřní prostor může být pro zpevnění vyhlazen nebo vymazán tvárnou hlinou, ale i vnější povrchová plocha může být částečně nebo úplně zarovnána pomocí očka.